

AKO DIABETES OHROZUJE OBLIČKY

**Prof. MUDr. Peter Pont'uch, CSc.
IV. interná klinika LFUK a UNB
Nemocnica sv. Cyrila a Metoda
Bratislava**

Oblička – anatómia a štruktúra

- Párový orgán umiestnený vzadu na pobrušnicou po stranách chrbtice na úrovni stavcov Th12-L3
- dĺžka 12 cm, šírka 6 cm, hrúbka 3 cm
- Hmotnosť 150 g (M), 140 g (Ž)
- Základná filtračná jednotka je nefrón (v jednej obličke ich je 600-tisíc)
- Nefrón: **glomerulus** (cievne klobko), z neho vychádza **tubulus** (tenký kanálik)
- Obličková tepna (artéria) a žila (véna)

Oblička – vylučovacia funkcia

- V moči sú nepotrebné **splodiny látkovej premeny**, ale aj ióny (sodík, draslík a iné)
- Za **24 hodín** sa glomeruloch prefiltruje asi **180 litrov prvotného moču**, z neho sa v drobných tubuloch ešte v obličke vstrebe naspät' 99% vody a minerálov – objem **konečného moču** je asi **1,5 litra**
- Normálna glomerulová filtrácia **GF=2 ml/s**
- Výpočet GF: kreatinín v sére, vek, pohlavie
- **Zried'ovanie a koncentrovanie moču**

Oblička – iné dôležité funkcie

- **Regulácia krvného tlaku** – renín-angiotenzín-aldosterónový systém
- **Tvorba červených krviniek v kostnej dreni** – stimuluje ju erytropoetín
- **Kostný metabolizmus** – aktívny vitamín D kalcitriol sa tvorí v obličke z neaktívneho vitamínu D

SVETOVÝ DEŇ OBLIČIEK

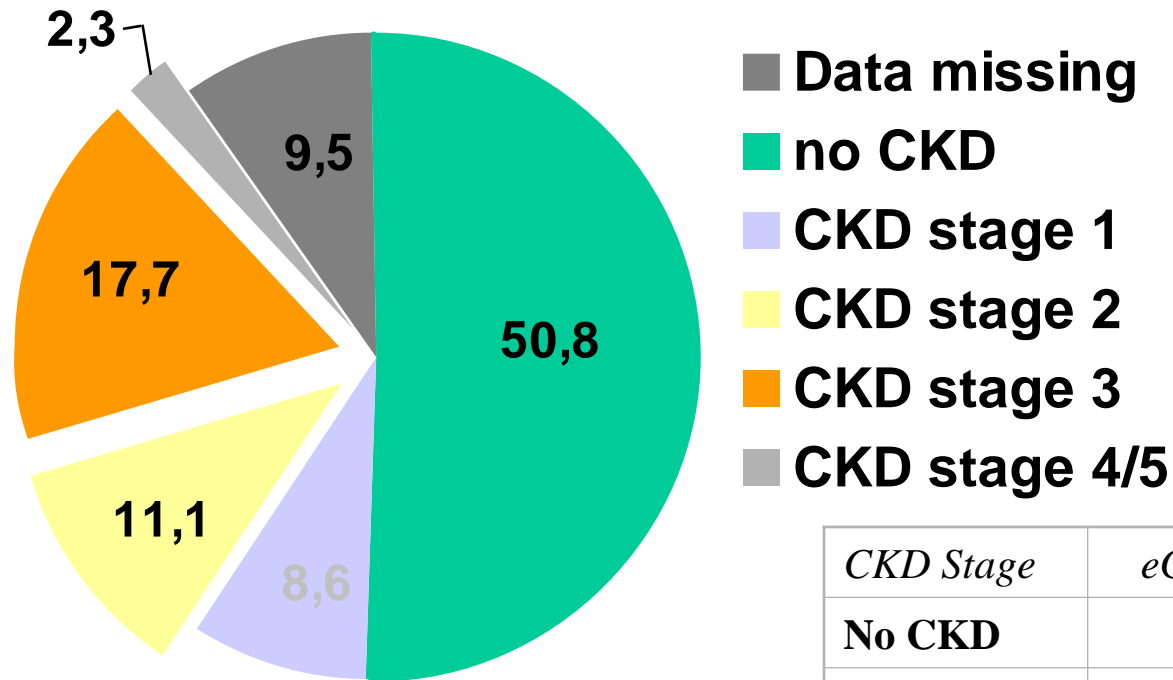
- **Chráň si obličky Dbaj na kontrolu diabetu 2010**
- **Ochranou obličiek si chrániš srdce 2011**
- **Darovat' – Obličky pre život – Dostať 2012**
- **Obličky pre život – zastav útok na obličky 2013**
- **Chronická obličková choroba a starnutie 2014**
- **Zdravé obličky pre všetkých 2015**

Štádia chronických obličkových chorôb

KDIGO 2012

1. št. – normálna GF, ale určité iné nálezy
2. št. – mierne ↓ GF 1-1,5 ml/s
- 3a. št. – stredne ↓ GF 0,75-1 ml/s
- 3b. št. – GF ↓ 0,5-0,75 ml/s
4. št. – výrazne ↓ GF 0,25-0,5 ml/s
5. št. – zlyhanie obličiek – GF < 0,25 ml/s,
potreba dialyzačnej liečby

Chronickú obličkovú chorobu v 1.-5. štádiu KDOQI má 40% diabetikov 2. typu

CKD Stage	eGFR (mL/min)
No CKD	≥90*
1	≥90**
2	60–89
3	30–59
4	15–29
5	<15 or dialysis

* Normal kidney function, no sign of kidney damage

** Albuminuria – kidney damage

†Based on data from 1462 patients aged ≥20 years with T2DM who participated in the Fourth National Health and Nutrition Examination Survey (NHANES IV) from 1999 to 2004.

Koro CE, et al. Clin Ther 2009 Saydah S, et al. JAMA 2007.

Vyšetrenie albuminúrie (albumínu v moči)

- časový zberu moču (napríklad nočný 8-hodinový od 22.00 do 6:00)
- ranná vzorka moču

	AU	AU	u-alb/u-kreat
	$\mu\text{g}/\text{min}$	$\text{mg}/24 \text{ h}$	mg/mmol
• NormoAU	< 20	< 30	< 2,5 (3,5 Ž)
• MikroAU	20-200	30-300	2,5-35
• Klinická AU	> 200	> 300	> 35
• Nefrotický sy		> 2200	

Diagnostika diabetickej nefropatie

- Začínajúca DN – nález **mikroalbuminúrie** v moči (reagenčný prúžok ky, laboratórium) zabezpečuje **diabetológ**
- Diabetológ odošle pacienta k **nefrológovi**, ak sa vyvinie klinická proteinúria $>0,5$ g/24 h alebo poklesne glomerulová filtrácia do štádia 3a
- Nefrológ doplní vyšetrenia, vylúči prípadnú nediabetickú obličkovú chorobu a ďalej sleduje diabetika v pravidelných intervaloch

Výskyt diabetickej nefropatie

- **Diabetes mellitus 1. typu** (zriedkavá v prvých 10 rokoch trvania DM-1 diabetu), po 20 rokoch trvania DM-1 klinická proteinúria u 10-25% diabetikov
- **Diabetes mellitus 2. typu** klinická proteinúria u 10-45% diabetikov

Rizikové faktory rýchleho vývinu diabetickej nefropatie

- **Dlhodobo zlá glykemická kompenzácia**

- **Intenzívna** inzulínová liečba **DM-1** zlepšila dlhodobú glykemickú kompenzáciu a znížila riziko progresie mikroalbuminúrie
DCCT, N Engl J Med 1993
-
- **Intenzívna** inzulínová liečba **DM-2** znížila najmä riziko mikrovaskulárnych komplikácií
UKPDS 33, Lancet 1998
-
- **Veľmi intenzívna** liečba **DM-2** (HbA1c<6,0 % vs. 7,5 %) zvýšila celkovú úmrtnosť, neznížila výskyt kardiovaskulárnych príhod, zvýšila výskyt hypoglykémii
ACCORD, N Engl J Med 2008

Štandardy lekárskej starostlivosti pri diabete

- Zníženie **HbA1c** na hodnotu okolo **7%** redukuje výskyt mikrovaskulárnych komplikácií a ak sa uplatňuje skoro po diagnóze diabeteu dochádza aj k redukcii výskytu **makrovaskulárnych** komplikácií
- Zníženie **HbA1c** na hodnotu okolo **8%** je vhodné u diabetikov s častými **hypoglykémiami** a **pokročilými mikro- a makrovaskulárnymi** komplikáciami.

ADA, Diab Care 2014

Rizikové faktory rýchleho vývinu diabetickej nefropatie

- **Dlhodobá zlá glykemická kompenzácia**
- **Nedostatočná antihypertenzná liečba**

Zásady pri meraní krvného tlaku

- Digitálny tlakomer
24-hodinové monitorovanie TK v určených intervaloch (špeciálny prístroj)
- Merat' TK na ramene **po 5 minútach** pokoja v **sediacej** polohe, pri sklone k závratom pri chôdzi aj v stojacej polohe
- Merat' TK viackrát denne (ráno pred liekmi, obed, večer), ak sú hodnoty neuspokojivé
- Meranie TK aspoň 2-krát týždenne pri uspokojivých stabilných hodnotách

Klasifikácia podľa hodnôt krvného tlaku

	Systolický tlak		Diastolický tlak
Optimálny	<120	a	<80 mmHg
Normálny	<130	a	<85
Horný normálny	130-139	alebo	85-89
Hypertenzia 1. št.	140-159	alebo	90-99
Hypertenzia 2. št.	160-179	alebo	100-109
Hypertenzia 3. št.	nad 180	alebo	nad 110

Liečba artériovej hypertenzie u dospelých s chronickou obličkovou chorobou (JNC 8)

- vek nad 60, všeob. populácia, **TK<150/90** mmHg
- Vek pod 60, všeob. populácia, **TK<140/ 90**
- Vek nad 18, **CHOCH**, ak GF<60 ml/min alebo zvýšenej albuminúrii, **TK<140/90**
- Na zlepšenie obličkových výsledkov začiatočná alebo prídavná liečba **inhibítormi ACE** alebo **sartanmi**

James PA et al, JAMA 2014

Rizikové faktory rýchleho vývinu diabetickej nefropatie

- **Dlhodobá zlá glykemická kompenzácia**
- **Nedostatočná antihypertenzná liečba**
- **Veľmi vysoký obsah bielkovín v diéte**
- **Vysoká hladina tukov v krvi**
- **Fajčenie**

Nízkobielkovinová diéta

- pri riziku CHOCN neprekročiť 1,3 g B /kg/deň
- štádia 2 a 3 – 0,8-1 g B /kg/deň
- štádia 4 a 5 (GF≤30 ml/min) – pod 0,8 g B/kg/deň
- Nízkobielkovinová diéta znižuje tvorbu dusíkatých odpadových látok
- Energetický príjem 150 kJ (35 kcal)/kg
- Hemodialýza 1,2 g/kg/deň

Infekcie močových ciest a obličiek u diabetikov

- **Rizikové skupiny:**
  1. dekompenzovaný diabetes
  2. porucha funkcie močového mechúra
  3. tehotnosť
- **Najčastejšia baktéria:** Escherichia coli
  - Zápal močového mechúra (cystitída)
  - Zápal obličky (pyelonefritída)
- Vyšetrenie vzorky moču chemicky a sedimentu, pri pozitívnom náleze **kultivácia moču**
- Antimikrobiálna liečba

**Multifaktoriálna liečba spomaľuje
progresiu mikro- a makrovaskulárnych
diabetických komplikácií**

Výborná glykemická kompenzácia

Účinná liečba hypertenzie

Znížený príjem bielkovín

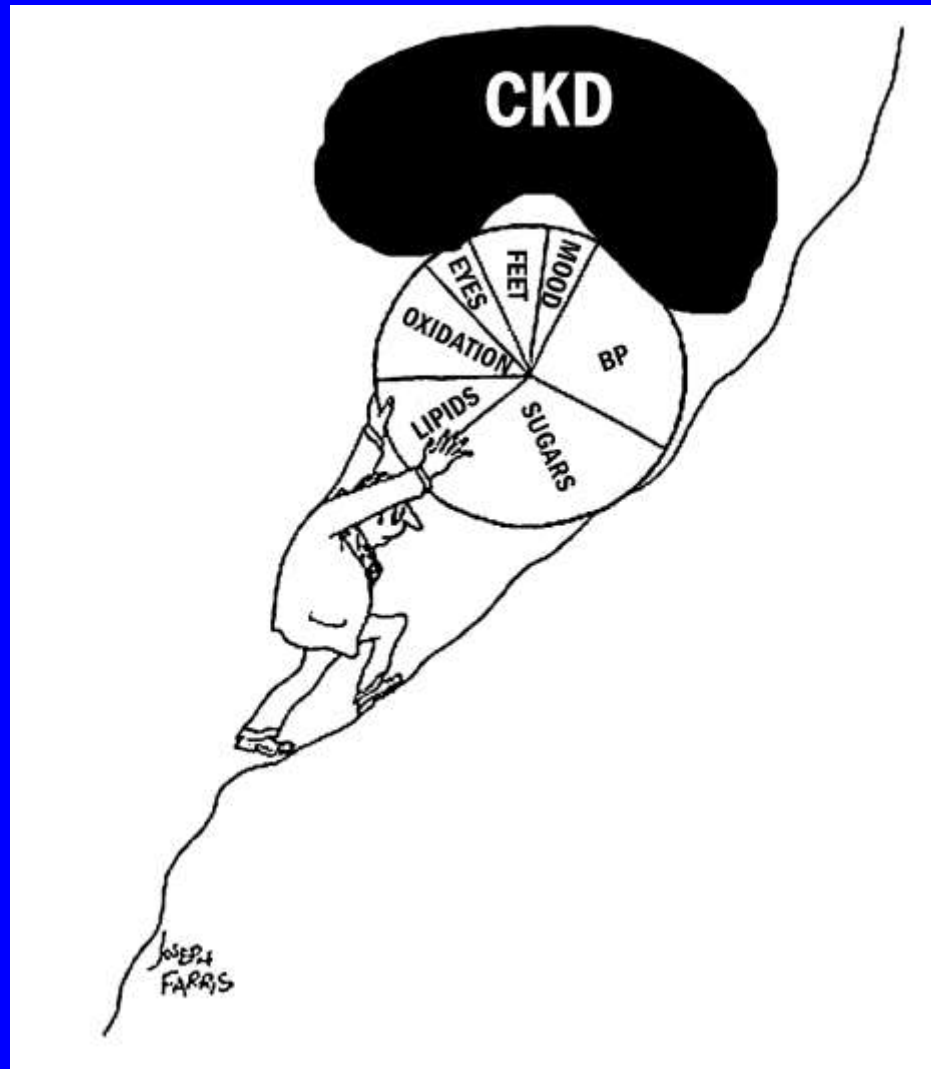
Liečba hyperlipoproteínémie

Zanechať fajčenie

Liečba infekcií močových ciest a obličiek

Chronická hemodialyzačná liečba v roku 2014

- **Slovensko: 3100 pacientov na chronickej hemodialýze, z nich je 33 % diabetikov**
- **USA, Japonsko, Nemecko: 40-50 % HD pacientov sú diabetici**
- **HD diabetici: 85% DM-2, 15% DM-1**

Pridaná záťaž chronickej obličkovej choroby